

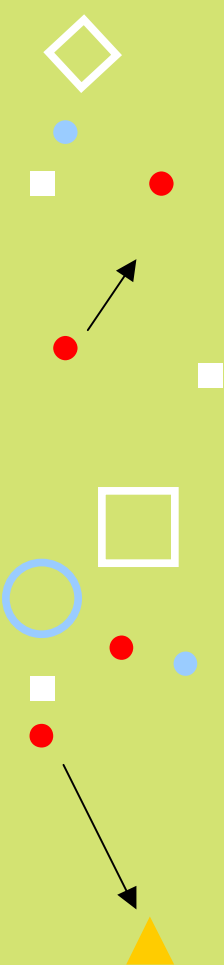
SKWER SPORTÓW MIEJSKICH NA BEMOWIE
Raport z konsultacji społecznych

**Autorki: Kaja Dziarmakowska
Monika Morawiak**

Spis treści

O projekcie	3
Analiza urbanistyczna	4
Teren projektu	4
Funkcje terenów sąsiednich	4
Dotychczasowe sposoby użytkowania terenu	4
Uwarunkowania komunikacyjne	5
Zieleń	5
Infrastruktura	5
Konsultacje społeczne	6
Idea konsultacji	6
Proces konsultacyjny	6
Spotkania przedprojektowe	7
Ankieta CAWI	7
Warsztat kreatywny z mieszkańcami Bemowa	8
Warsztaty architektoniczne	9
Wyniki warsztatu kreatywnego z mieszkańcami Bemowa	10
Potrzeby i oczekiwania	10
Obawy, potencjalne obszary zagrożeń	12
Charakter i klimat miejsca	13
Czasowy rozkład aktywności	14
Relacje pomiędzy grupami	17
Katalog atrakcji skwerowych	19
Rekomendacje	20
Zespół	23

O projekcie

Warszawa wciąż się zmienia. Mieszkańcy stolicy odnaleźli nowe sposoby spędzania wolnego czasu. Uwierzyli w potencjał komunikacji rowerowej, uczestniczą w maratonach, miejskich wydarzeniach sportowych; weekendy spędzają w parkach lub coraz bardziej licznych kawiarniach udostępniających gry planszowe. Coraz chętniej biorą udział w spontanicznych akcjach miejskich. Mieszkańcy Warszawy w pełni świadomie kierują jej przemianą w miasto kreatywne, ciekawe świata i mające mu wiele do zaoferowania.

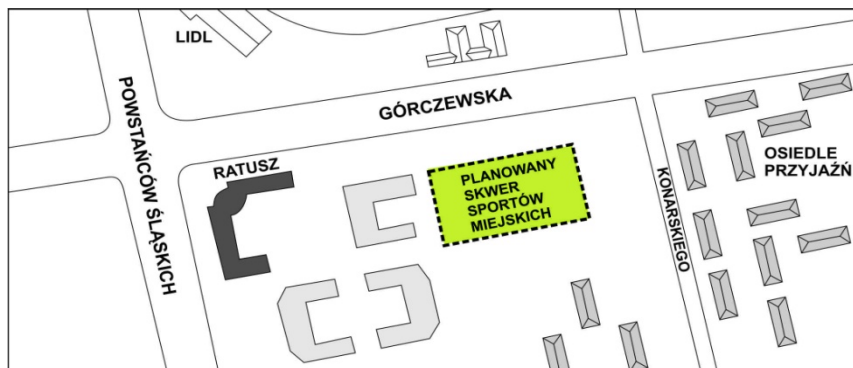
Oddajemy w Państwa ręce raport prezentujący wyniki konsultacji społecznych, które odbyły się z inspiracji Urzędu Dzielnicy Bemowo i dotyczyły zagospodarowania terenu leżącego przy ul. Górczewskiej na Skwer Sportów Miejskich na Bemowie.

Raport składa się z czterech części. Pierwsza z nich pozwala zapoznać się z miejscem przyszłej inwestycji. Druga opisuje ideę i przyjętą metodologię konsultacji społecznych. Trzecia prezentuje wyniki badania. Czwarta, zamykająca raport zawiera zestaw rekomendacji adresowanych zarówno do inwestora, którym jest Urząd Dzielnicy Bemowo jak i architektów - projektantów. Raport pozwala krok po kroku prześledzić proces konsultacyjny i jako tego rodzaju manual może być przydatny dla wszystkich zainteresowanych tematem rozwoju przestrzeni publicznych i partycypacji obywatelskiej.

Skwer to więcej niż plac. Skwer to idea - manifest spontanicznie powstałej i stale rosnącej grupy. Naszym celem jest tworzenie w drodze konsultacji społecznych funkcjonalnej, profesjonalnie zaprojektowanej i niedrogiej przestrzeni publicznej służącej wszystkim pokoleniom.

Teren projektu

Teren projektu zlokalizowany jest w centralnej części dzielnicy przy skrzyżowaniu ul. Górczewskiej i Konarskiego. Powierzchnia działki wynosi ok. 4500 m². Znajduje się ona na terenach należących do Skarbu Państwa.

Działka ma wyraźnie wyodrębnione granice. Od strony północnej graniczy z chodnikiem i pasem zieleni przydrogowej przy ul. Górczewskiej. Od strony wschodniej granicą jest ul. Konarskiego. Od strony południowej i zachodniej skwer również oddzielony jest od sąsiadujących terenów chodnikiem. Teren nie jest ogrodzony.

Funkcje terenów sąsiednich

Działka inwestycyjna zlokalizowana jest na terenie o charakterze multifunkcyjnym, w centralnym obszarze dzielnicy, 150 m od Urzędu Dzielnicy Bemowo. W bezpośrednim sąsiedztwie, od strony zachodniej znajdują się trzy budynki akademików. Przy wschodniej granicy działki znajduje się plac manewrowy szkoły jazdy. Po przeciwległej stronie ul. Konarskiego znajduje się rozległy trawnik. W promieniu 40 m zlokalizowane są drewniane zabudowania osiedla „Przyjaźń”. W sąsiedztwie, przy ul. Górczewskiej są też Szkoła Podstawowa nr 82 oraz Kościół Parafii św. Łukasza Ewangelisty. W promieniu 200 m znajdują się również: Bemowskie Centrum Kultury oraz sklep wielkopowierzchniowy sieci LIDL.

Osiedle „PRZYJAŻŃ”

W roku 1951 włączono tę część Jelonek do Warszawy. W 1952 wzniesiono barakowe osiedle „Przyjaźni Polsko-Radzieckiej” dla Radzieckich budowniczych Pałacu Kultury i Nauki. Baraki na osiedlu zostały zbudowane z materiałów z rozbiórki obozu jenieckiego Sta-lag I-B „Hohenstein” koło Olsztynka. Część domków sprowadzono z Finlandii.

Dotychczasowe sposoby użytkowania terenu

Teren pełni obecnie funkcję zieleni rekreacyjnej. Znajduje się tu kilka ławek oraz niewielki plac zabaw dla młodszych dzieci ze zjeżdżalnią, huśtawkami i piaskownicą. Skwer nie ma wielu użytkowników. Teren sprawia wrażenie opustoszałego. Prowadzą przez niego dwie wydeptane ścieżki pełniące funkcję „skrótów”. Szersza ścieżka prowadzi diagonalnie od przejścia dla pieszych w sąsiedztwie przystanku KONARSKIEGO w kierunku akademików. Druga w przeciwnym kierunku od strony ul. Powstańców Śląskich do drewnianych zabudowań osiedla „Przyjaźń”.

Wydeptane ścieżki przez ludzi wykorzystujących drogę przez Skwer jako skrót do akademików i do osiedla „Przyjaźń”

Uwarunkowania komunikacyjne

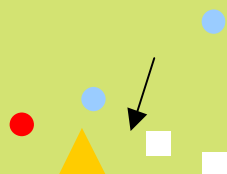
Sąsiedztwo przystanków autobusowych przy ul. Górczewskiej i Powstańców Śląskich zapewnia bardzo dobrą komunikację terenu zarówno z centrum miasta jak i odleglejszymi częściami Bemowa oraz sąsiednimi dzielnicami: Wolą, Bielanami i Ursusem.

Zieleń

Teren jest mocno zadrzewiony. Rośnie tu około 35 dużych drzew różnych gatunków (m.in topola, klon, wierzba, brzoza). Od strony ul. Konarskiego tworzą one szpaler. Wstępna ocena drzew wskazuje na ich dobry stan. Podłoże porośnięte jest trawą oraz roślinami łąkowymi. Prace projektowe powinny poprzedzić przygotowanie inwentaryzacji zieleni.

Infrastruktura

Analiza mapy wskazuje na pełen dostęp do mediów miejskich. Równolegle do północnej granicy działki przebiega sieć kanalizacyjna (kP 300), wodociągowa (w200) oraz elektryczna niskiego napięcia. Sieć kanalizacyjna kP 400 przebiega również przez działkę od strony południowej. Od strony zachodniej wzdłuż granicy przebiega kolejna sieć niskiego napięcia. Wszystkie sieci przebiegają po obwodzie działki w związku z czym nie zachodzi konieczność wykonywania przekładek. Działka jest oświetlona.

Idea konsultacji

Inspiratorem przeprowadzenia konsultacji przedprojektowych był Urząd Dzielnicy Bemowo oraz Stowarzyszenie Polska Młodych wraz z Zespołem Skweru Sportów Miejskich; miały stać się one **okazją do uzyskania wglądu w potrzeby i oczekiwania mieszkańców i użytkowników przestrzeni Bemowa**, na które odpowiedź mogłaby się stać planowana na omawianym obszarze inwestycja.

Tego rodzaju działania, angażujące społeczność w przebieg procesu decyzyjnego i projektowego, dające szansę i możliwość zaznaczenia się różnorodnych opinii, wyrażenia swoich obaw, podzielenia się wizjami, pomysłami, pozwalają tworzyć miejsca, które w największym stopniu **respektują specyfikę lokalnego funkcjonowania społeczno-przestrzennego**, a także przynoszą satysfakcję merytoryczną płynącą z osiągnięcia szerokiego porozumienia przy zachowaniu wszelkich wymogów formalnych.

Celem konsultacji jest, zatem po prostu **stworzenie dobrego, przyjaznego, kochanego przez swych użytkowników miejsca**.

Proces konsultacyjny

Całość procesu konsultacyjnego ma za zadanie wsparcie decyzji projektowych dotyczących danego obszaru i jego przyszłych użytkowników:

- dostarczenie **szerokiej wiedzy** o przestrzeni, jej obecnych i potencjalnych uczestnikach
- poznanie i **zrozumienie potrzeb**, oczekiwań oraz stojących za nimi motywacji
- uzyskanie dodatkowej **inspiracji projektowej**
- poinformowanie i **zaangażowanie** lokalnej społeczności w proces wprowadzania zmian w przestrzeni

Metody konsultacji

Zastosowaliśmy kilkuetapowy model konsultacji.

Spotkania przedprojektowe

Pierwszym krokiem było zebranie informacji o przestrzeni projektu, ustalenie celów, omówienie formalnych wymogów i wskazanie potencjalnych ograniczeń.

Uczestnicy spotkań:

- przedstawiciele Urzędu Dzielnicy Bemowo (m.in. wiceburmistrz Krzysztof Zygrzak)
- przedstawiciele Zespołu Skweru Sportów Miejskich (m.in. aktywiści miejscy, architekci-urbańscy)

Ankieta CAWI (Computer Assisted Web Interview, czyli kwestionariusz do wypełniania on-line)

W części badawczej konsultacji wykorzystaliśmy elektroniczny kwestionariusz internetowy, umieszczony pod adresem <http://www.skwer.eu/bemowo/> (jego papierową wersję zamieszczamy w sekcji Załączniki), który był promowany m.in. na stronie Urzędu Dzielnicy Bemowo oraz poprzez różne ścieżki rekomendacyjne wykorzystujące portal społecznościowy Facebook.

Ankieta zawierała pytania o **zainteresowanie podejmowaniem różnorodnych aktywności na skwerze**. Na liście znajdowało się ponad dwadzieścia propozycji, zróżnicowanych pod względem sposobu spędzania czasu; zadaliśmy o to by w kafeterii ankiety znalazły się zajęcia dla osób o różnej kondycji fizycznej, stylu życia, zainteresowaniach. Warto jednak podkreślić, że osiã wszystkich propozycji była **idea sportu** – przyjmującego szereg form atrakcyjnych dla różnych adresatów. Zdając sobie sprawę, że tego rodzaju lista nigdy nie będzie kompletna, daliśmy respondentom możliwość zamieszczenia własnych propozycji poprzez odpowiedź na pytania otwarte.

Formuła ankiety on-line niesie ze sobą wiele zalet (szeroki dostęp, łatwość gromadzenia danych i analizowania wyników), ale ma także swoje ograniczenia, wśród których najważniejsze to: tendencja do rezygnacji z uczestnictwa w badaniu w trakcie wypełniania (braki danych) i ryzyko wykluczenia osób zwyczajowo nie korzystających z Internetu.

Projektując kwestionariusz dołożyliśmy starań, aby zminimalizować ryzyko wystąpienia obu wyżej wymienionych czynników. Zadaliśmy o przyjazną i estetyczną formę, unikaliśmy złożonych pytań, skondensowaliśmy zakres badania, tak by objętość ankiety nie przekraczała jednej kartki.

W celu uczynienia badanej próby reprezentatywną i dotarcia do osób nie korzystających z Internetu, zastosowaliśmy także tradycyjną formułę badania ankietą papierową, którą ankierzy-wolontariusze rozdystrybuowali w placówkach publicznych Bemowa (w tym w Urzędzie Dzielnicy) i innych często odwiedzanych przez mieszkańców miejscach (np. sklepach spożywczych). Ponadto celowo docieraliśmy do takich grup społecznych jak seniorzy (np. z bemowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku), uczniowie (ze szkół podstawowych, gimnazjów, liceum), studenci z akademików na osiedlu „Przyjaźń” czy młode matki (z Klubu Mam).

Respondenci

Ankiety wypełniło łącznie 2035 badanych. Większość z nich stanowili mieszkańcy Bemowa (68%), mężczyźni (56%). Uczestnicy byli zróżnicowani pod względem

wieku, przy czym najbardziej liczną grupę stanowili 25-35 latkowie (30% próby).

Wyniki ankiety

Przeprowadzone badanie ilościowe przynosi konkluzywne wyniki odnośnie preferencji mieszkańców względem planowanej przestrzeni – ukazuje trendy w kwestii spędzania czasu na Skwerze, pozwala stworzyć listę obrazującą popularność konkretnych propozycji atrakcji możliwych do zrealizowania w ramach oferty projektowanego miejsca. Wyniki zamieszczone zostały w Załączniku do raportu.

Warsztat kreatywny z mieszkańcami Bemowa

Praca nad makietą w trakcie drugiego dnia warsztatu

Kluczowym elementem procesu konsultacyjnego, dającym możliwość bezpośredniej interakcji i poznania przyszłych użytkowników Skweru był warsztat kreatywny.

Warsztat odbywał się na terenie Urzędu Dzielnicy Bemowo, w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanego Skweru i miał dwudniową formułę uwzględniającą szereg technik projekcyjnych, ćwiczeń kreatywnych, dyskusji, burz mózgów i innych elementów pracy z grupą. Istotnym założeniem całości procesu było uzgadnianie perspektyw uczestników, dzielenie się wiedzą, doświadczeniem, otwartość i dążenie do uzyskania zadowalającego dla wszystkich konsensusu.

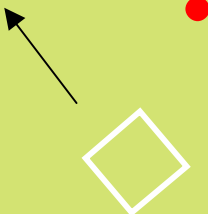
Scenariusz warsztatu został opracowany przy wsparciu badacza społecznego, psychologa architektury, który był także moderatorem spotkania.

Co niezwykle ważne przy tego rodzaju spotkaniach, w trakcie warsztatu wykorzystano bogaty materiał i narzędzia stymulujące twórcze, otwarte podejście do tematu (agendę warsztatu, zdjęcia przykładowych materiałów warsztatowych, zdjęcia makiet powstałych w trakcie warsztatów oraz zestaw handoutów dla uczestników zamieszczamy w sekcji Załączniki).

Uczestnicy warsztatu

Wypełniając kwestionariusz dotyczący Skweru, każdy respondent miał możliwość zgłoszenia się i uzasadnienia chęci udziału w warsztatach. Dwudziestu uczestników wyłoniliśmy według klucza reprezentatywności dla ogółu mieszkańców Bemowa. Ostatecznie w warsztacie wzięli udział przedstawiciele:

- zwolenników skateparku

-
- Bike Polo Association
  - Klubu Mam
  - Młodzieżowej Rady Dzielnicy
  - bemowskich licealistów i studentów
  - młodych rodzin

a także wiceburmistrz Bemowa, przedstawiciele działu Marketingu i PR dzielnicy. Grupy warsztatowe prowadzone były przez dwuosobowe zespoły architektów z pracowni: BUDCUD, Centrala, KAPS-Architekci, MOKO Architects, WWA.

Cele warsztatu

Warsztat został zaprojektowany i poprowadzony w sposób, który:

- pozwolił odpowiedzieć na **kluczowe pytania odnośnie zapotrzebowania mieszkańców na różne rodzaje aktywności** możliwe do podejmowania w przestrzeni dzielnicy
- przyniósł sposobność do **wymiany doświadczeń, wizji**
- dostarczył szeregu **inspiracji i szerokiej wiedzy na temat poszczególnych form sportu** architektom opracowującym na późniejszych etapach pracy projektowej koncepcję Skweru Sportów Miejskich dla Bemowa

Założenia projektowe

Osią warsztatu uczyniliśmy ideę Skweru jako miejsca:

- gdzie uprawia się sporty
- gdzie możliwa jest także swobodna rekreacja
- gdzie zaznaczają się elementy kultury miejskiej

a ponadto:

- przyjaznego dla różnych grup
- estetycznego
- interaktywnego
- multidyscyplinarnego
- charakterystycznego, wyróżnialnego

specyficznym „bemowskiego”, szanującym reguły istniejące w lokalnej społeczności i respektującym wartościowe elementy zastane w przestrzeni.

Warsztaty architektoniczne

Wypracowane podczas warsztatu kreatywnego z mieszkańcami Bemowa idee, cele i pomysły będą stanowić punkt wyjścia dla architektów, którzy stworzą koncepcję Skweru. Koncepcja ta powstanie w trakcie warsztatów architektonicznych, które odbędą się w dniach 15-19 sierpnia 2011. Będzie ona przeniesieniem na język architektury i nadaniem formy przestrzennej potrzebom i oczekiwaniom wobec tworzonego miejsca, które dzięki pracy z mieszkańcami zostały w precyzyjny sposób wyartykułowane, a następnie zebrane i opisane w niniejszym raporcie. W warsztatach wezmą udział przedstawiciele pięciu pracowni wchodzących w skład Zespołu Skweru Sportów Miejskich. Odbędą się one w siedzibie Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Wyniki warsztatu kreatywnego z mieszkańcami Bemowa

Podczas pracy w trakcie warsztatów konsultacyjnych z mieszkańcami, architektami i przedstawicielami dzielnicy przedyskutowano i przepracowano następujące zagadnienia:

- potrzeby i oczekiwania mieszkańców wobec projektowanego miejsca
- zagrożenia i obawy związane z realizacją Skweru
- charakter, klimat miejsca
- sposób spędzania czasu na Skwerze
- grupy użytkowników korzystające ze Skweru i relacje między nimi
- funkcje Skweru, rodzaj atrakcji i sprzętów na nim zlokalizowanych

Każde z tych zagadnień zostało omówione poniżej.

Potrzeby i oczekiwania

Uczestnicy warsztatu reprezentowali różne grupy społeczne, style życia, każdy z nich miał też osobistą, bardziej lub mniej precyzyjną, wizję dotyczącą funkcji jaką Skwer mógłby pełnić w życiu Bemowa. Z dyskusji, burz mózgów, „korytarzowych” wymian poglądów wyłonił się jednak ogólny zarys koncepcji Skweru, rama tak pojemna i na tyle elastyczna, by w wpisać w nią wszystkie zgłaszane przez naszych konsultantów pomysły i potrzeby związane z użytkowaniem przestrzeni Skweru.

Tą szeroką ramę stanowiła wspólna wszystkim konsultującym **potrzeba posiadania na Bemowie miejsca, które pozwala atrakcyjnie spędzać czas poza domem** bez konieczności wyjazdu poza obręb dzielnicy. Równoległe z postulowaniem tej czysto użytkowej funkcji, pojawiało się też inne, silnie nacechowane emocjami oczekiwanie, aby powstający Skwer stał się **wizytówką Bemowa, miejscem unikatowym, stanowiącym w przyszłości powód dumy dla mieszkańców**. Jak pokazują realizacje tego rodzaju przedsięwzięć w różnych zakątkach świata, takie przestrzenie mają niebywałą i niezwykle cenną pod kątem budowania kapitału społecznego moc formowania się identyfikacji z miejscem, która przeradza się w większe zaangażowanie mieszkańców w życie dzielnicy. **Silna lokalna tożsamość jest najlepszym punktem wyjścia do podejmowania aktywności na rzecz społeczności, ze względu na poczucie, że działając pro publico bono działamy też (a często – przede wszystkim) w swojej sprawie**. Spełniając obie postulowane przez uczestników warsztatu funkcje Skwer odznaczałby się zatem potencjałem do owocowania szeregiem oddolnych pozytywnych inicjatyw podejmowanych przez jego użytkowników.

Podejmując rozważania o potrzebach, na jakie odpowiadał będzie Skwer, za ważny i wiążący podczas całego warsztatu głos uznaliśmy wyniki badania ankietowego, z którymi wszyscy konsultujący zapoznali się uznając je za punkt wyjścia do dalszych rozmów.

Analiza wypowiedzi i materiałów powstałych w trakcie całego badania (ankieta + konsultacje) pozwala stworzyć następującą listę kluczowych potrzeb i oczekiwań kierowanych w stronę Skweru:

- potrzeba relaksu i odpoczynku na świeżym powietrzu w bezpiecznym, przyjaznym i estetycznym miejscu sprzyjającym wyciszeniu, zwolnieniu tempa
- potrzeba aktywnego spędzania czasu na otwartej przestrzeni
  - trenowania sportów miejskich, takich jak skateboarding, streetball,

nordic walking, rolki, bmx

- sezonowego korzystania z dobrych warunków pogodowych i wykonywania ćwiczeń aerobowych na świeżym powietrzu
- doskonalenia umiejętności technicznych (triki deskorolkowe, taniec, jazda wyczynowa) w otoczeniu zapewniającym dobre warunki do bezpiecznego i nie powodującego łamania norm społecznych i prawnych treningu (odpowiednie sprzęty, przestrzeń np. przeszkody skateboardowe, tor rolkowy, mata do tańca)
- potrzeba korzystania z miejskiej oferty rozrywkowo-kulturalnej (alternatywnej dla festynów) w lokalnym sąsiedztwie
- potrzeba dostępu do atrakcyjnego miejsca rekreacji w celu spotykania się ze znajomymi, rodzinnych spacerów, pikników
- potrzeba odwiedzania miejsca sprzyjającego integracji z innymi, zawierania znajomości, doświadczania odczucia „bycia wśród ludzi”
- potrzeba posiadania miejsca, dającego poczucie bycia u siebie i przynależenia do społeczności lokalnej
- potrzeba kontaktu z przyrodą

Powyższa lista pokazuje ogromną różnorodność oczekiwań wobec projektowanej przestrzeni, jednak warto podkreślić, że w zdecydowanej większości postulaty te zgłaszane były nie w charakterze alternatyw, odrębnych i wykluczających się wizji „dobrego dnia na Skwerze”, wręcz przeciwnie – uznawano je za wzajemnie uzupełniające się elementy kompleksowej oferty Skweru. Potwierdza to intuicyjne założenie leżące u podstaw projektu: że to właśnie otwartość, multidyscyplinarność, przenikanie się grup i funkcji, brak dominant, wszechstronność, dowolność – są najlepszą odpowiedzią na wynikające z miejskiego, nowoczesnego stylu życia potrzeby mieszkańców.

Poza uniwersalnymi postulatami zgłaszanymi przez większość uczestników konsultacji, warte uwagi wydają się także bardziej specyficzne oczekiwania, które ujawniały się w trakcie debaty nad charakterem poszczególnych „stref” Skweru. Oczekiwania te stanowiły odbicie motywacji do korzystania z poszczególnych funkcji projektowanej przestrzeni; wśród nich należy wymienić:

- chęć uczenia się od innych, „podpatrywania” bardziej zaawansowanych technicznie sportowców
- poszukiwanie okazji do pokazywania, chwalenia się własnymi osiągnięciami
- chęć czerpania przyjemności z oglądania, podziwiania innych
- preferencja dla ćwiczenia w grupie, czerpania motywacji z obserwacji innych
- dążenie do czerpania satysfakcji z rywalizacji sportowej
- potrzeba ćwiczenia pod okiem trenera, brania udziału w zorganizowanych zajęciach
- wynikająca z poczucia wstydu i obawy przed „wygłupieniem się” chęć ćwiczenia w relatywnym odosobnieniu, z dala od osób bardziej sprawnych fizycznie
- zainteresowanie korzystaniem z punktów gastronomicznych na terenie Skweru
- obawy rodziców przed narażeniem dziecka na urazy ze strony innych użytkowników
- zainteresowanie ustaleniem jasnych reguł korzystania z przestrzeni i sprzętów wspólnych dla różnych sportów (np. poprzez system informacji przestrzennej w formie kodu kolorystycznego, ikon, znaczników, napisów, wskazujących na grupy adresatów sprzętów, czytelne wydzielenie/

Dodatkowo, bardzo silnie zaznaczało się oczekiwanie związane nie tyle z „zawartością treściową” oferty Skweru, co z jej „formą”. Niezwykle ważnym zadaniem, które – zgodnie z deklaracjami jego przyszłych użytkowników – stoi przed Skwerem byłoby pełnienie funkcji reprezentatywnej, podnoszenie prestiżu lokalnego sąsiedztwa, nadawanie nowoczesnego charakteru dzielnicy, stanowienie wizytówki, powodu do dumy dla mieszkańców. Tego rodzaju postulaty można spełnić poprzez:

- uczynienie potrzeb mieszkańców kluczem do wypracowywanej i realizowanej koncepcji
- dbanie o szczególnie wysoką wartość estetyczną propozycji projektowych
- zaproponowanie wyróżniających elementów projektu architektonicznego (oryginalne meble miejskie, oświetlenie, nawierzchnie, nowe rozwiązania przestrzenne, niestandardowe materiały), które pozwolą kreować markę miejsca
- szerokie zastosowanie nowoczesnych technologii

Obawy, potencjalne obszary zagrożeń

Jedną z głównych zasad przyjętych na potrzeby procesu konsultacyjnego była otwartość na pomysły: dyskusowanie kolejnych zagadnień w sposób demokratyczny, wzmacnianie kreatywności uczestników, podchodzenie do przedstawianych rozwiązań z maksymalną przychylnością.

Z drugiej strony dla zapewnienia przydatności, użyteczności wypracowywanych w trakcie warsztatu koncepcji, istotne było, by już na początku rozważyć i zdefiniować czynniki, które mogą stanowić przeszkodę dla prawidłowego funkcjonowania Skweru. Podczas poddawania kolejnych zagadnień pod rozwagę osób konsultujących stosowano zasadę tzw. check listy, a więc sprawdzano, czy zgłaszany pomysł spełnia bazowe założenia i nie pociąga za sobą nowych ryzyk.

Obawy łączone ze Skwerem koncentrowały się wokół kwestii takich jak:

- sprzeczność interesów różnych grup użytkowników (subkultury sportowe, pokolenia)
- zagrożenie wandalizmem, samoistnym i wynikającym z użytkowania niszczeniem materiałów i sprzętów
- bezpieczeństwo korzystania ze Skweru
- potencjalna sezonowość oferty Skweru (związana ze zmienną, niesprzyjającą aktywności na powietrzu pogodą w Polsce)
- ograniczona dostępność Skweru (np. opłaty za korzystanie, nieprzystające do stylu życia młodych ludzi oraz osób pracujących godziny otwarcia, brak miejsc parkingowych)
- obecność zwierząt
- dostęp dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej/ niepełnosprawnych
- konsekwencje zwyczajowej ciszy nocnej dla funkcjonowania Skweru

Powyższe zagadnienia zostały poddane dyskusji w trakcie konsultacji, a rozwiązania dla problemowych kwestii znalazły odzwierciedlenie w propozycjach przestrzennych odwzorowanych na makietach.

Charakter i klimat miejsca

Warsztaty zostały zaplanowane w sposób uwzględniający wagę dobrego rozpoznania konsultowanej przestrzeni. W trakcie dwóch dni pracy uczestnicy znajdowali się w bezpośrednim sąsiedztwie przyszłego Skweru, mieli zatem możliwość lepszego poznania jego bezpośredniego otoczenia i – przede wszystkim – przyjrzenia się obecnemu sposobowi zagospodarowania i funkcjonowania konsultowanej przestrzeni. Dodatkowo w scenariuszu warsztatów przewidziano szereg zadań, które przybliżyły uczestnikom specyfikę miejsca:

- konsultujący zapoznawali się z wymiarami terenu
- roboczo wytyczali strefy dla przykładowych atrakcji (np. wpisywali w przestrzeń kontury boisk do streetballa czy siatkówki, wyznaczali przestrzeń bezpieczeństwa wokół karuzeli)
- poznawali usytuowanie drzew
- obserwowali przebieg traktów pieszych
- analizowali otoczenie wokół Skweru

Tego rodzaju zadania pozwoliły lepiej „poczuć” klimat miejsca, którego dotyczyły dalsze ćwiczenia kreatywne.

Opisując przestrzeń przeznaczoną na Skwer badani podkreślali następujące jej właściwości:

- zaskakującą przestrzenność miejsca – pozwalającą na realizację wielu potencjalnie sprzecznych zamierzeń (jak np. pogodzenie interesów zainteresowanych szybkim treningiem sportowców z dążeniami matek, preferujących przestrzenie nie stwarzające ryzyka dla dzieci)
- obecność zieleni, w tym wielu zlokalizowanych centralnie drzew (wysokich, rozłożystych, postrzeganych jako wartościowe i warte zachowania)
  - wrażenie naturalności, unikalne, pozytywne poczucie przebywania wśród przyrody w środku miasta
- nieuporządkowany, sprawiający wrażenie chaosu charakter
  - zaniedbana, na wpół dzika roślinność
  - nierówności terenu, spowodowane w dużej mierze wystającymi, szerokimi korzeniami drzew
  - wydeptane, dzikie trakty piesze
- wyraźne wyodrębnienie miejsca z otoczenia:
  - spore odległości od najbliższych budynków
  - dodatkowe odizolowanie od okolicznych zabudowań ze względu na przebiegające wokół ulice
  - wrażenie odcięcia wizualnego potęgowane przez obrastające granice Skweru krzewy
  - potencjał dla uprawiania emitujących hałas sportów
  - dogodne warunki dla organizacji wydarzeń muzycznych, ale też obecności muzyki na co dzień
  - szansa na przełamanie zwyczaju ustalania bezwzględnej ciszy nocnej już od godziny 22.00
- relatywne poczucie bezpieczeństwa powodowane bezpośrednim sąsiedztwem Urzędu Dzielnicy Bemowo

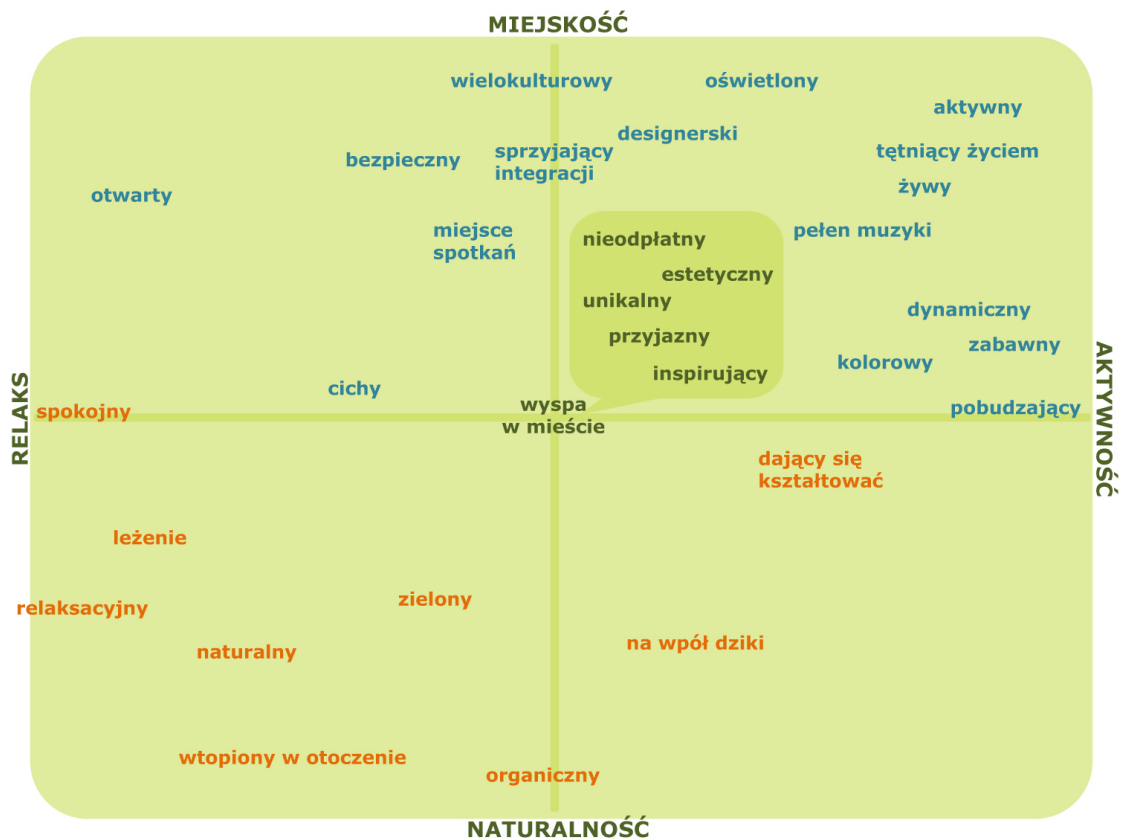
Powyższe cechy obecne w obrazie miejsca odbierane są niejednoznacznie, część z nich – naturalność, wyodrębnienie – uznawano za cenne i warte zachowania, część (zaniedbanie, opustoszenie, brak jednoznacznej funkcji) rodziła

spontaniczne postulaty wprowadzenia modyfikacji, nadania konsultowanej przestrzeni tożsamości, uczynienia z niej czegoś więcej niż tylko ciągu komunikacyjnego, doprowadzenia do funkcjonowania Skweru jako pełnowartościowego miejsca.

Zaproponowane ćwiczenia kreatywne pozwoliły wskazać kierunki dla powstającej koncepcji Skweru, które realizowałyby potrzeby i wizje mieszkańców. Kluczowym postulatem było utrzymanie otwartości miejsca, wprowadzenie rozwiązań projektowych respektujących „na wpół dziki”, niedopowiedziany, lekko tajemniczy charakter, a przy tym takich, które sprzyjałyby realizacji wizji Skweru jako miejsca nowoczesnego, miejskiego, dynamicznego.

Poniższa mapa prezentuje oczekiwania przyszłych użytkowników opisane na wymiarach: aktywności vs relaksu oraz miejskości-naturalności. Analiza mapy pozwala wyciągnąć wniosek, że zgodny z zamierzeniami mieszkańców Skwer to taki, w którym zachowano balans, a żadna ze skrajnych charakterystyk nie stanowi motywu przewodniego, nie dominuje w przestrzeni.

Mapa oczekiwań użytkowników względem charakteru miejsca

Czasowy rozkład aktywności

Przestrzeń miasta cechuje się różną intensywnością korzystania z niej podczas całego dnia. Nawet miejsce o mocno sprecyzowanym sposobie użytkowania jak dedykowany sportom Skwer będzie z pewnością rozmaicie wykorzystywane w poszczególnych godzinach. Poznanie intensywności i charakteru aktywności, które obecne będą na Skwerze na przestrzeni całego dnia (a być może i doby) będzie miało wpływ nie tylko na rozwiązania przestrzenne (m.in. strefowanie aktywności). Pozwoli też na przyjęcie rozwiązań organizacyjnych, regulujących „życie skwerowe” (godziny otwarcia dostępnych usług, czas korzystania z boisk etc.).

Analizę oczekiwań dotyczących spędzania czasu na Skwerze przeprowadzono dwutorowo.

Pierwszym z celów było określenie **czasu który użytkownicy będą chcieli poświęcić na określone aktywności na Skwerze**. Uczestnicy warsztatów zostali poproszeni o przedstawienie zagadnienia w formie wykresu kołowego.

Zakolorowane części koła ilustrować miały ilość czasu, która przeznaczona będzie na poszczególne czynności.

Ilustracja nr 1 przedstawia indywidualną odpowiedź każdego z uczestników.

Ilustracja nr 2 przedstawia sumę odpowiedzi: każdemu z indywidualnych wskazań przypisany został proporcjonalny udział procentowy w stosunku do wszystkich odpowiedzi udzielonych przez uczestników.

Analiza pierwszego ćwiczenia pozwala wyciągnąć następujące wnioski:

- Około 70 % czasu spędzanego na Skwerze przeznaczone będzie wypoczynek czynny, związany z uprawianiem sportu lub aktywną zabawą.
- Około 30 % czasu spędzonego na Skwerze przeznaczone będzie na wypoczynek bierny (relaks, obserwowanie, jedzenie, spotkania ze znajomymi).
- Uprawiający konkretne dyscypliny sportowe (deskorolka, bike polo, breakdance, wspinaczka) oczekują, że przestrzeń Skweru zapewni im możliwość trenowania tych dyscyplin i na taką aktywność chcą przeznaczyć najwięcej czasu.
- Uczestnicy chętnie przeznaczą czas na korzystanie z atrakcji związanych z dyscyplinami, których nie uprawiali do tej pory.

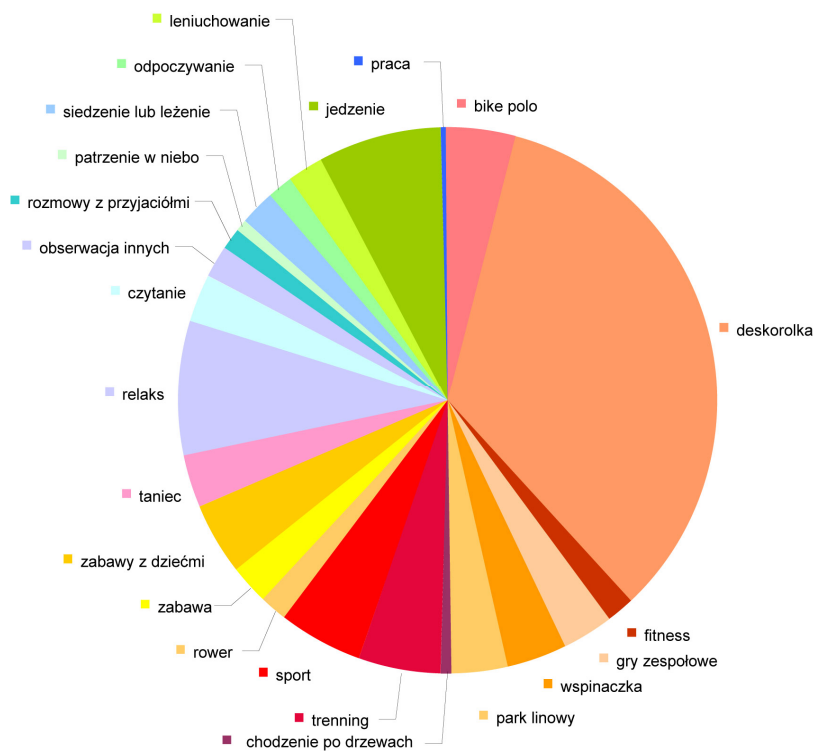
Ilustracja 1
Wykres kołowy czasu przeznaczanego przez uczestników warsztatów na różne czynności na skwerze
- indywidualne wskazania

Drugim celem było określenie **czasowego rozkładu aktywności w trakcie dnia**. Podczas ćwiczenia, uczestnicy zostali poproszeni o zaznaczenie na osi czasu, w jakich godzinach chcieliby korzystać ze Skweru.

- Młodzież szkolna deklaruje, że w czasie weekendów będzie spędzać cały dzień na Skwerze, a w dni szkolne chciałyby spędzać czas w godzinach popołudniowych aż do godziny 21 00.
- W weekendy Skwer będzie wykorzystywany dłużej, do późnych godzin wieczornych.
- Poranne godziny częściej przeznaczone będą przez dorosłych, na indywidualny trening (bieganie, rozciąganie) i zorganizowane zajęcia (fitness, zajęcia dla seniorów).
- Popołudnia będzie cechować największa różnorodność aktywności. Skwer będzie służył zarówno treningowi jak i relaksowi i spotkaniom towarzyskim. Użytkownikami będą wszystkie grupy: młodzież szkolna, studenci, rodzice z dziećmi, sportowcy, dorośli i seniorzy.
- Aktywności takie jak oglądanie filmów, spotkania towarzyskie, dominują w godzinach wieczornych.

Ilustracja 2
Wykres kołowy czasu przeznaczanego przez uczestników warsztatów na różne czynności na skwerze
- procentowy udział wszystkich wskazań

Zagadnienie czasu poruszane było również podczas pracy w grupach nad moodboardami i makietą. Dwie grupy warsztatowe na moodboardach określających charakter i nastrój miejsca przedstawiły swoją propozycję „dnia na Skwerze”, w których podkreśliły poranny - treningowy i wieczorny - towarzysko-kulturalny charakter aktywności skwerowych.

Dodatkowo podczas warsztatów zwrócono uwagę na następujące kwestie:

- Ważnym elementem podnoszącym atrakcyjność biernego spędzania czasu na Skwerze jest możliwość obserwowania innych uprawiających sport.
- Grupy uprawiające określone dyscypliny sportowe są najbardziej chętne do korzystania ze Skweru. (Już teraz poświęcają dużo czasu i energii na uprawianie swoich dyscyplin, brakuje im jednak w Warszawie miejsc, które spełniają ich oczekiwania).
- Skwer mógłby zmieniać swoje oblicze w zależności od rodzaju aktywności,

które będą o danej porze dnia dominować. Nastrój miejsca może być kreowany np. przez oświetlenie, które będzie bardziej efektowne, gdy na Skwerze przeważać będą wydarzenia o charakterze kulturalnym i towarzyskim.

Relacje pomiędzy grupami

Zadaniem postawionym przez twórców Skweru i władze Bemowa jest stworzenie przestrzeni, która przyjazna będzie różnym grupom użytkowników. Uczestnicy warsztatów również potwierdzili, że ich wolą jest korzystanie z przestrzeni, która będzie otwarta, dostępna dla wszystkich – demokratyczna. Poszczególne grupy opisując swoje oczekiwania wobec projektowanej przestrzeni używały często tych samych określeń (np. chęć relaksu, odpoczynku, trening). Jasne jest jednak to, że sposób realizacji tych samych potrzeb, będzie się znacznie różnić w poszczególnych grupach. Inaczej wygląda odpoczynek mamy lub babci z dzieckiem, a inaczej grupy nastolatków, którzy właśnie skończyli ewolucje deskorolkowe i hałaśliwie emocjonują się swoimi dokonaniem. Realizacja jednych potrzeb ogranicza więc możliwość realizacji innych, co może prowadzić do tarć i konfliktów pomiędzy różnymi grupami korzystającymi z przestrzeni. Przełożenie idei otwartości i godzenia wielu różnorodnych użytkowników (a tym samym wielu oczekiwań i interesów) na język przestrzeni wymaga poznania relacji pomiędzy tymi grupami, przewidzenia ewentualnych konfliktów, a także określenia możliwych interakcji, które w nieoczekiwany sposób mogą się pomiędzy użytkownikami wywiązać.

W trakcie warsztatów przedyskutowano następujące zagadnienia związane ze wspólnym korzystaniem z przestrzeni Skweru:

- relacje na linii młodzież – seniorzy
- relacje pomiędzy subkulturami związanymi z poszczególnymi dyscyplinami sportów miejskich
- hałas generowany przez uprawiających poszczególne dyscypliny
- bezpieczeństwo użytkowników uprawiających różne dyscypliny na tej samej przestrzeni
- interakcje pomiędzy grupami i nawiązywanie nowych relacji, pomiędzy użytkownikami, którzy do tej pory nie mieli płaszczyzny do wzajemnych kontaktów

W ustaleniu tych relacji pomogły pytania pomocnicze:

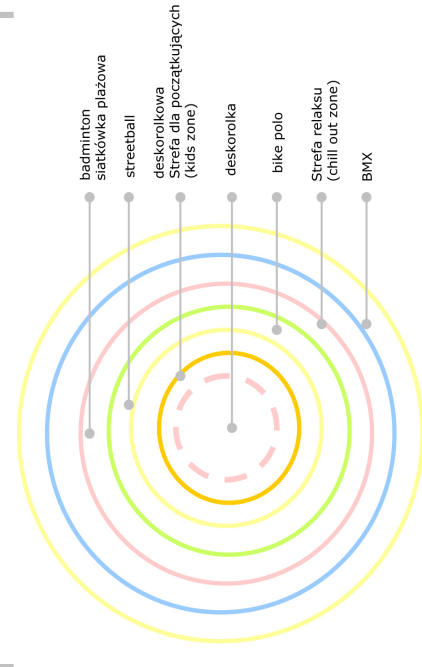
- Z których sprzętów możecie korzystać wspólnie z innymi?
- Czy będzie wam przeszkadzać obecność jakiejś grupy?
- Które z dyscyplin uprawianych na Skwerze chcielibyście obserwować?
- Czy będziecie się wstydzić uprawiać daną dyscyplinę sportu w miejscu publicznym?
- Czy będziecie przychodzić na Skwer ze swoimi dziećmi/ rodzicami?

Zidentyfikowano spodziewane konflikty:

- Pomędzy grupami, które w tym samym czasie chcą korzystać z atrakcji (boisko bike polo/ streetball, skatepark, ścianka wspinaczkowa),
- Pomędzy dorosłymi i młodzieżą jeżdżącą na deskorolce: ze względu na hałas, który towarzyszy deskorolkowym ewolucjom, ze względu na wykonywanie ewolucji na sprzętach (murki, ławki) które nie są do tego przeznaczone,
- Pomędzy grupami bmx i deskorolką – sportowcy ci nie lubią się, korzystają z podobnych przeszkód ale w inny sposób,

- Pomiędzy rodzicami z małymi dziećmi i sportowcami uprawiającymi szybkie i wyczynowe sporty, ze względu na brak poczucia bezpieczeństwa w sąsiedztwie uprawiających te dyscypliny,
- Pomiędzy właścicielami psów i innymi użytkownikami Skweru.

Dodatkowo, reprezentaci grupy deskorolkowej zostali poproszeni o przygotowanie planszy, na której zaznaczyli z jakimi innymi dyscyplinami sportu sympatyzują i co mogłoby znaleźć się w sąsiedztwie przestrzeni dla deskorolki.

Plansza ilustrująca relacje deskorolkowców z innymi grupami na skwerze. Im dalej od centrum okręgu znajduje się dana funkcja, tym dalej powinna znaleźć się ona w realnej przestrzeni Skweru.

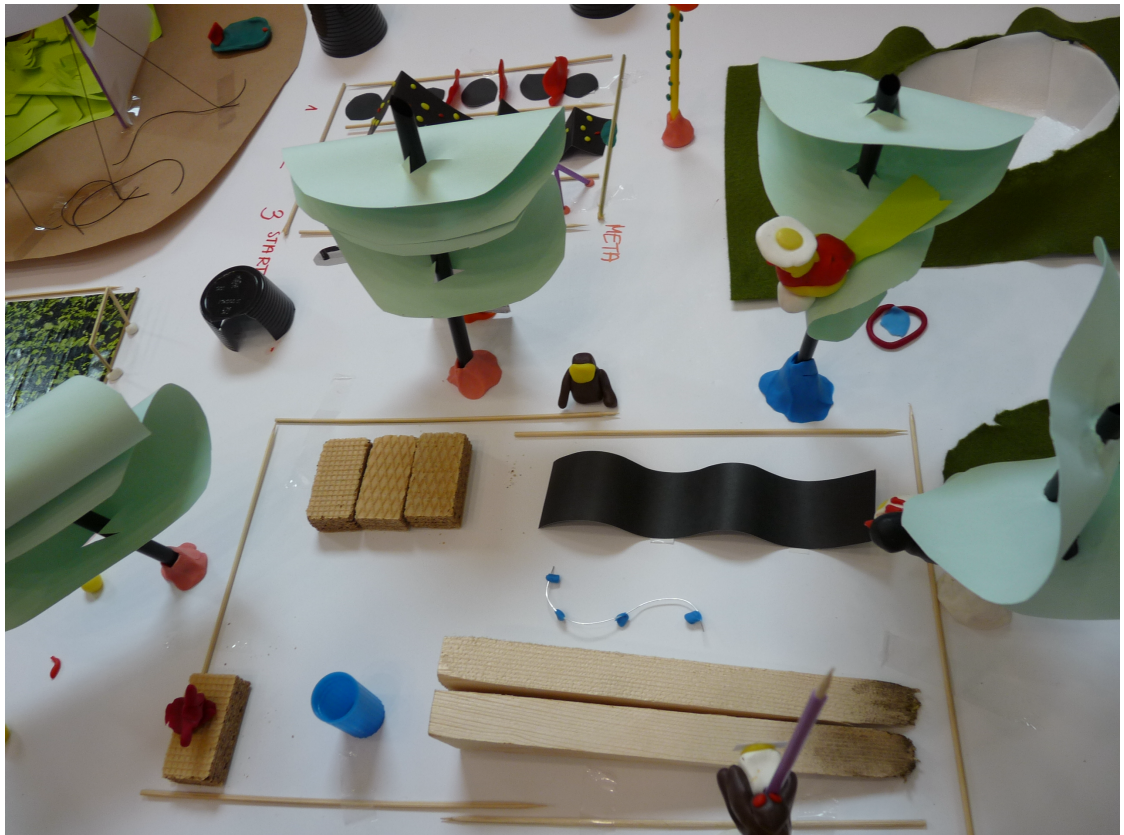
Wypracowano następujące wnioski i postulaty:

- przestrzeń rekreacji dla osób starszych oraz miejsca odpoczynku (ławki, siedziska) można połączyć z przestrzenią dla najmłodszych dzieci (wymagających stałego nadzoru i opieki),
- przestrzeń treningowa dla bmx ze względu na charakter ewolucji wymaga wokół siebie strefy buforowej,
- bmx i deskorolka powinny mieć odrębne miejsca treningowe, oddalone od siebie,
- strefę dla deskorolki (ze względu na hałas) należy usytuować daleko od miejsc przeznaczonych na relaks i spokojny odpoczynek oraz od kina plenerowego,
- sugeruje się wprowadzenia systemu rezerwacji boisk przeznaczonych dla sportów zespołowych (do bike polo, streetball, kometki),
- niektóre sporty (fitness, siłownia na świeżym powietrzu, urządzenia aerobowe dla osób starszych) wymagać będą przestrzeni zapewniającej intymność, mniej widocznej i uczęszczanej, w której trenujący nie będą się czuć nadmiernie obserwowani,
- sporty takie jak deskorolka, streetball, breakdance, powinny znaleźć się na eksponownych miejscach, umożliwiających obserwowanie ewolucji,
- miejsce do tańca towarzyskiego należy połączyć z funkcją kawiarni - miejsca wieczornych spotkań,

- kwestia obecności zwierząt na Skwerze powinna być przedyskutowana w większym gronie użytkowników
- należy wydzielić strefy dla mniej i bardziej zaawansowanych w uprawianej dyscyplinie sportu (np. kids zone)

Katalog atrakcji skwerowych

Katalog atrakcji skwerowych powstał w oparciu o analizę ankiet oraz makiet stworzonych podczas dwudniowych warsztatów z mieszkańcami. Zawiera on także literalny zapis propozycji, które padały w trakcie dyskusji warsztatowych. Pełna lista atrakcji przedstawiona jest w Załącznikach.

Rekomendacje

Doświadczenia z przeprowadzonego na potrzeby realizacji Skweru Sportów Miejskich na Bemowie procesu konsultacyjnego, pozwalają stwierdzić z pełnym przekonaniem, że przyjęta metodologia sprawdza się jako etap poprzedzający przygotowanie inwestycji i może być replikowana w przypadku podobnych przedsięwzięć w innych dzielnicach, w szczególności dotyczących przestrzeni publicznych.

Przynosi ona też następujące korzyści:

W sferze merytorycznej konsultacje przynoszą konkretną wiedzę przyszłym projektantom w zakresie potrzeb i oczekiwań mieszkańców względem planowanej inwestycji, co przekłada się wprost na dobre decyzje projektowe, zapewniając w efekcie wysoką jakość przestrzeni.

W obszarze proceduralnym konsultacje są realnym włączeniem mieszkańców w proces decyzyjny toczący się w dzielnicy. Po pierwsze, uzyskanie wglądu w potrzeby mieszkańców pozwala precyzyjnie na te oczekiwania odpowiadać. Po drugie, mieszkańcy świadomi swego wkładu w konkretne decyzje, chętniej akceptują działania administracji publicznej. To dwutorowe oddziaływanie sprzyja legitymizacji lokalnej władzy.

W wymiarze psychospołecznym - konsultacje przynoszą też bardziej „miękkie”, trudnomierzalne, ale szczególnie istotne w długofalowym oddziaływaniu benefity. Uczestnictwo mieszkańców w życiu dzielnicy, szczególnie w tak namacalnym jego aspekcie jak kształtowanie swojego sąsiedztwa umacnia postawy obywatelskie i prospołeczne, modeluje pozytywne wzorce zachowań i zachęca do większego udziału w innych przedsięwzięciach pro publico bono. Takie budowanie kapitału społecznego dzielnicy przekłada się również na formowanie jej pozytywnego wizerunku, nie tylko z perspektywy mieszkańca, ale także zewnętrznego obserwatora.

Analiza wyników procesu konsultacyjnego pozwoliła sformułować wyraziste rekomendacje, które przedstawiamy poniżej, skategoryzowane ze względu na ostatecznego adresata.

Działania w sferze realizacji, zarządzania miejscem i promocji – rekomendacje dla inwestora (Urząd Dzielnicy Bemowo)

1. Rekomendujemy podjęcie się realizacji Skweru – zamierzenie to cieszy się nie tylko akceptacją i zainteresowaniem mieszkańców ale przyjmowane jest również ze szczególnym entuzjazmem wynikającym z faktu uczynienia przez Dzielnicę wysiłku wykorzystania mechanizmów partycypacyjnych. Przychyłność mieszkańców wynika też w dużej mierze z samego faktu zapytania się ich o zdanie.
2. Aby nie stracić poparcia dla inwestycji, utrzymać zainteresowanie mieszkańców tematem i ich zaangażowanie w projekt należy na bieżąco komunikować efekty kolejnych etapów procesu projektowego np. z wykorzystaniem portalu społecznościowego Facebook. Spowoduje to naturalną promocję Skweru, korzystając z dobrodziejstw marketingu szeptanego.
3. Tworząc strategię komunikacyjną dla Skweru należy uwypuklić wkład mieszkańców w jego powstanie.
4. Należy opracować strategię animacji ukończonego Skweru, by w maksymalny sposób korzystać z jego oferty sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej, relaksacyjnej.
5. Należy skupić wokół projektu lokalne organizacje pozarządowe i nieformalne grupy, a także przedsiębiorstwa komercyjne (np. o profilu sportowym i rekreacyjnym), które wspomogą dzielnicę w animacji Skweru.

6. Tam gdzie to możliwe należy oddawać mieszkańcom inicjatywę w zakresie organizowania wydarzeń kulturalnych i sportowych. Wspieranie oddolnych działań mieszkańców pozwoli poczuć się im właścicielami miejsca, przełoży się na większe przywiązanie do Skweru, a co za tym idzie większą dbałość o sprzęty, estetykę przestrzeni i porządek na Skwerze.

8. Należy wypracować rozwiązania organizacyjne usprawniające i regulujące sposób korzystania ze Skweru, a także jasno je komunikować, zadbać o ich czytelność i egzekwowanie.

- W tym celu warto wykorzystać nowe technologie: np. możliwość rezerwowania boisk przez internet lub sms, informowania o zajętości/dostępności sprzętów, informowania o nadchodzących wydarzeniach. Efektywnym sposobem na zarządzanie miejscem, uwzględniającym partycypację mieszkańców jest wykorzystanie platformy internetowej, która będzie udostępniona również na terenie Skweru np. w postaci infokiosku.
- Sugerujemy wprowadzenie systemu informacji wizualnej, który dzięki prostym kodom kolorystycznym lub ikonom będzie wskazywał przeznaczenie poszczególnych stref Skweru i konkretnych sprzętów.

9. Aby spełniać swe funkcje Skwer powinien być miejscem ogólnodostępnym, bezpłatnym, nieogrodzonym. Z deklaracji mieszkańców wynika chęć korzystania z miejsca do późnych godzin wieczornych – zwłaszcza w weekendy. Spełnienie tych oczekiwań wymagać będzie wdrożenia działań zapewniających bezpieczeństwo na tym terenie (oświetlenie, monitoring).

10. W fazie realizacji należy zadbać o precyzyjne trzymanie się wytycznych zawartych w projekcie i unikać stosowania rozwiązań zamiennych. Zaprojektowany skwer należy traktować jako integralne dzieło, którego wszystkie elementy są ważne dla prawidłowego funkcjonowania całości.

11. By nie dopuścić do degradacji przestrzeni i obniżenia jej walorów funkcjonalnych i reprezentacyjnych należy zadbać o regularny przegląd sprzętów i bieżące usuwanie usterek i ewentualnych zniszczeń. Pomóc w tym może wprowadzenie systemu zgłaszania usterek przez użytkowników.

12. W przypadku włączenia sponsora zewnętrznego w proces finansowania inwestycji nie należy dopuścić do nadmiernego skomercjalizowania przestrzeni i zawłaszczenia miejsca poprzez konkretną markę. Reklama powinna uwzględniać wytyczne architektów Skweru, być spójna z koncepcją identyfikacji wizualnej miejsca i nie zaburzać ładu przestrzennego.

Działania w sferze projektowej – rekomendacje dla zespołu architektów:

1. Należy uwzględnić w maksymalnym stopniu potrzeby mieszkańców, które przekładają się na następujące funkcje Skweru:

- Treningowa – doskonalenie umiejętności w sportach miejskich: m.in. deskorolka, bmx, streetball, wspinaczka, rolki, longboard, breakdance
- Treningowa – trening areobowy – siłownia na świeżym powietrzu
- Treningowa - zorganizowane zajęcia sportowe w grupach: fitness, taniec, joga
- Treningowa – rywalizacja sportowa: boiska, tor rolkowy, tor przeszkód
- Rekreacyjna – zabawy z elementami aktywności fizycznej: plac zabaw dla dorosłych, rolki, zośka, badminton, frisbee, plac zabaw dla dzieci
- Rekreacyjna – miejsce podziwiania ewolucji sportowych i chwalenia się swoimi osiągnięciami
- Rozrywkowa, kulturalna – kino plenerowe, wieczorki taneczne, koncerty, spotkania muzyczne, wernisaże sztuki ulicznej
- Towarzyska - miejsce spotkań ze znajomymi w klubie/kawiarni lub w plenerze

- Relaksacyjna – odpoczynek na łonie przyrody, możliwość wyciszenia
- Edukacyjna – uczenie się poprzez obserwację, wymiana doświadczeń w gronie sportowców, poznawanie nowych sposobów spędzania wolnego czasu, warsztaty mistrzowskie,
- Integracyjna – sprzyjanie zawieraniu znajomości, kontaktom pomiędzy różnymi grupami użytkowników,
- Ekologiczna – poznawanie przyrody, mini ogródki, pielęgnacja roślin
- Wspieranie lokalności – kształtowanie i umacnianie się więzi sąsiedzkich, budowanie tożsamości dzielnicy
- Gastronomiczna – możliwość zakupu przekąsek i napojów, korzystania ze źródełek wody pitnej
- Sanitariaty

2. W projekcie architektonicznym i na etapie realizacji nie można pominąć „atrakcji”, które uzyskały największą popularność w ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców: kino plenerowe, plac zabaw dla dorosłych, wspinaczka, przeszkody dla deskorolki i rolek, ławki.

- Dodatkowo sugerujemy włączyć w zakres projektowanych funkcji boisko do bike polo i przestrzeń dla tańca towarzyskiego ze względu na dużą aktywność reprezentantów tych dziedzin na terenie Bemowa.

3. Zaprezentowany w raporcie „katalog atrakcji” powinien stanowić inspirację dla architektów Skweru jako bezpośredni zapis oczekiwań przyszłych użytkowników, które wstępnie zostały przełożone na język przestrzeni.

4. W koncepcji należy uwzględnić wnioski wynikające z analizy relacji pomiędzy różnymi grupami przyszłych użytkowników Skweru, tak by miejsce to było maksymalnie otwarte dla wszystkich a jednocześnie rozwiązania przestrzenne pozwalały na zgodne i bezpieczne współużytkowanie miejsca.

5. W koncepcji architektonicznej należy wypracować rozwiązania oferujące jak najszerszy i najbardziej różnorodny wachlarz scenariuszy użytkowania przestrzeni, adaptujący się do różnych wymagań związanych np. z porami roku, porami dnia, zmieniającymi się warunkami atmosferycznymi.

6. Porządane będzie umożliwienie użytkownikom wkładu w kreowanie przestrzeni poprzez samodzielne modyfikowanie lub aranżowanie elementów Skweru, np. tymczasową zmianę ustawień sprzętów, dodawanie przeszkód, zmianę oświetlenia, decydowanie o funkcji danego sprzętu (wielofunkcyjne boiska, mobilne ławki etc.)

7. Należy dążyć do wypracowania koncepcji promującej takie wartości jak nowoczesność i miejskość (reprezentowane m.in. przez obecność nowych technologii, nowoczesnych materiałów) przy jednoczesnym zachowaniu charakteru zielonego i bliskiego naturze miejsca.

8. Projektowana przestrzeń powinna cechować się unikalnymi, nowatorskimi rozwiązaniami, które będą przyciągać uwagę użytkowników. Wysokiej jakości miejski design da szansę promowania Bemowa jako dzielnicy nowoczesnej i otwartej, dbającej o standard życia swoich mieszkańców.

9. Projektując Skwer należy zwrócić uwagę na oczekiwania mieszkańców dotyczące osobowości miejsca, którzy chcieliby przestrzeni dynamicznej, kreatywnej, kolorowej, radosnej i przyjaznej.

10. Otwarty charakter miejsca powinien przejawiać również łatwym dostępem dla osób o mniejszej sprawności fizycznej i niepełnosprawnych.

11. Rekomendujemy zachowanie istniejącej zieleni wysokiej.

12. W koncepcji Skweru należy przewidzieć możliwość zlokalizowania reklamy dla ewentualnego sponsora współfinansującego realizację inwestycji. Reklama nie powinna zaburzać spójności koncepcji.

